ZONDAG

1

JANUARI

Nieuwjaarsdag

Each New Year is a leaf of our love's rose; It falls, but quick another
rose-leaf grows. So is the flower from year to year the same.
But richer, for the dead leaves feed its flame.

RICHARD WATSON GILDER (1844-1909), AMERIKAANS DICHTER

Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 4,6 °C	De Bilt 5,1 °C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel -0,3 °C	De Bilt -0,1 °C
Zon:	op 8.49 uur	onder 16.38 uur
Maan:	op 13.09 uur	onder 3:14 uur

TUINGEDICHT

januari

het oude jaar is uitgewuifd
met toeters en met bellen,
we gaan met vaste tred
in alweer nieuwe dagen
gekruid met hagel, storm
en regenvlagen;
tuinen wit en stil,
in de natuur koud en kil
bibbert het winterkoninkje
zich de dagen door,
trekt met stramme pootjes
sporen in wat poedersneeuw,
in ijle lucht de vlucht van
een eenzame meeuw

TINE HERTMANS,
CYCLUS VAN 12 MAANDGEDICHTEN, 2017

MAANDAG

2

JANUARI

Het nieuwe jaar is hier; het aardrijk gaat ontsluiten,
De botten puilen uit, de bomen zullen spruiten,
Het kruid en welig gras zal kruipen wijd en breed,
De bloemkens zullen staan elk op zijn best gekleed.

JACOB CATS, 'HET NIEUWE JAAR IS HIER'

Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 5,9 °C	De Bilt 5,1 °C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel 0,0 °C	De Bilt -0,4 °C
Zon:	op 8.48 uur	onder 16.40 uur
Maan:	op 13.25 uur	onder 4.31 uur

Winterwilg

Soms zie je 's winters langs wegen of sloten de wilgen die eruit springen omdat ze in plaats van het gewone grauwe hout feloranje twijgen hebben. Dat is *Salix alba* 'Chermesina'. Een enkele keer kom je ook een variëteit met gele takken tegen: *Salix alba* 'Vitellina'. De knotwilg wordt niet vaak in tuinen toegepast. Kennelijk kunnen wij hem niet los zien van zijn standplaats aan een poldersloot. Maar vooral aan de selecties met felgekleurde twijgen beleef je 's winters veel plezier. Ze geven kleur aan de tuin in maanden waarin kleur zeldzaam is. En ja – bruin is ook een kleur, maar daar word je in december niet vrolijk van. Niets is makkelijker dan het opkweken van een wilg: je steekt in het najaar een tak in de grond en in het voorjaar heb je een jonge wilg. Je hoeft een knotwilg niet op ooghoogte te knotten. Je zou er drie kunnen planten waarbij je er een op tien centimeter hoogte, de tweede op één meter en de derde op anderhalve meter knot. 's Winters geniet je van de takken die oplichten in de stralen van de laagstaande zon en 's zomers van het zilveren blad, dat niet onderdoet voor dat van een olijfboom.

DINSDAG

3

JANUARI

Thus having prepared their buds
against a sure winter
the wise trees
stand sleeping in the cold.

WILLIAM CARLOS WILLIAMS, 'WINTER TREES'
POETRYFOUNDATION.ORG/POEMS/45504/WINTER-TREES

Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 4,9 °C	De Bilt 5,2 °C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel 0,6 °C	De Bilt -0,6 °C
Zon:	op 8.48 uur	onder 16.41 uur
Maan:	op 13.47 uur	onder 5.47 uur

Kornoeljes voor wintereffect

Mooie effecten bereik je in de winter met kornoeljes die je iedere paar jaar tot aan de grond toe terugsnoeit. *Cornus alba*, de witte kornoelje, is een struik met koraalrode takken en melkachtig witte bessen in de herfst. De variëteit 'Siberica' wordt het meest aangeplant. Combineer deze struik met *Cornus sanguinea* 'Midwinter Fire', met lichtgevend oranje takken, en als je van gekleurde twijgen niet genoeg krijgt met *Cornus stolonifera* 'Flaverimea', met olijfgroen jong hout.

Je ziet al deze kornoeljes vaak in grote groepen in parken staan, maar er is geen enkele reden waarom je ze niet in de tuin zou gebruiken. De jongste takken zijn het felst van kleur en de verleiding is daarom groot om de struiken ieder jaar tot aan de grond terug te snoeien; op den duur verzwak je ze echter met dit programma van regelmatige amputatie. 'Snoeien doet groeien,' luidt het gezegde, maar je kunt ook te ver gaan.

WOENSDAG

4

JANUARI

Vergeleken met de acht eerdere edities van de Eindejaars Plantenjacht werden vorig jaar veel minder winterbloeiers gevonden. De nachtvorst in december zorgde ervoor dat veel planten het niet overleefden. Het uitzonderlijk warme weer rond oud en nieuw kon dat niet meer goedmaken. Toch vonden de deelnemers aan de Eindejaars Plantenjacht 549 verschillende soorten planten in bloei. In de top drie staan madeliefje (1204), straatgras (1162) en klein kruiskruid (986).

FLORON.NL/PLANTENJACHT

NATURETODAY.COM

Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 4,4 °C	De Bilt 5,1 °C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel -0,1 °C	De Bilt -0,6 °C
Zon:	op 8.48 uur	onder 16.42 uur
Maan:	op 14.16 uur	onder 7.00 uur

Slachtoffers van vorst

Een Elfstedentocht zullen we misschien nooit meer krijgen, maar strenge vorst komt af en toe nog voor. De slachtoffers van de winterkou zijn dan de mediterrane bomen en struiken waarmee we onze tuinen steeds vaker opsieren. Vooral palmen willen nog weleens bevriezen. Nu is dat geen ramp – palmen zijn mooi als ze jong zijn, maar naarmate ze ouder worden krijgen ze steeds vaker het model van een pleeborstel. Of beter gezegd een plumeau, dat klinkt aardiger: een lange kale stam met bovenin een pruikje van blad. Als het dan een palm moet zijn, plant dan de dwergpalm, *Chamaerops humilis*, die redelijk winterhard is en die door zijn geringe formaat 's winters in ieder geval gemakkelijk kan worden afgedekt.

Een tweede slachtoffer van strenge vorst is de olijfboom, die meestal als miniboompje wordt verkocht maar toch echt tot een flinke boom kan uitgroeien. Als hij de kans krijgt, want de dunne stammetjes zijn nogal vorstgevoelig. Een goed alternatief voor de olijfboom is de vorstbestendige olijfwilg, *Eleagnus angustifolia*, met blad dat nog zilveriger is dan dat van de olijf, en met onopvallende bloemen in juni. Die bloemen mogen dan niet in het oog vallen, maar de sterke geur van vanille is van verre te ruiken.

DONDERDAG

5

JANUARI

Cyclamens houden er niet van om boven de grond bewaard te worden. De bollen van een verzendhandel zijn vaak uitgedroogd, en daardoor nauwelijks levensvatbaar. Plant daarom liefst bloeiende bollen in pot in het voorjaar uit. Die zijn wel veel duurder, maar succes is verzekerd. Koop in ieder geval droge knollen niet te groot (max. zo'n 5 à 10 cm) omdat de grotere vaak veel moeilijker herpakken. Koop liefst knollen met zichtbare groeipunten of wortels zodat je weet dat het om pasgerooide knollen gaat en je kunt zien wat boven en onder is.

Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 4,6 °C	De Bilt 4,7 °C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel -0,3 °C	De Bilt -0,9 °C
Zon:	op 8.48 uur	onder 16.43 uur
Maan:	op 14.55 uur	onder 8.07 uur

Wintercyclaam

Wat bloeit het eerst in de tuin? Krokussen, sneeuwklokjes...? Neen, de wintercyclaam, *Cyclamen coum*, genoemd naar het Griekse eiland Kos, waar hij overigens nooit gevonden is. Hij bloeit – afhankelijk van waar je woont – van december tot april. In het westen van Nederland en België kan de plant in een zachte winter soms met Kerstmis al in bloei staan, maar in het oosten laten de bloemen meestal tot eind februari op zich wachten. *Cyclamen coum* bloeit met kleine bloempjes in alle tinten van roos tot dieppaars. Hiervan bestaat ook een witbloeiende vorm, 'Album'.

Omdat *C. coum* bloeit terwijl het koud is, duurt die bloei extra lang. Een bloeitijd van tien weken is standaard. Het niervormige blad is soms egaal groen, maar meestal is het groen-met-wit gemarmerd tot zilvergrijs met een groen, kerstboomachtig figuurtje in het midden. Een reden te meer om cyclamen in volle groei in een potje te kopen; dan kun je die met het mooiste blad kiezen.

Cyclamens groeien zelfs op plaatsen waar andere planten het laten afweten, in de gortdroge schaduw onder bomen bijvoorbeeld. In vergelijking met de meeste andere planten vertonen cyclamens namelijk een omgekeerde cyclus: ze groeien en bloeien in de herfst en in de winter, en brengen de zomer al slapend door. Met enig geluk zullen ze zich ook uitzaaien en zich na enkele jaren flink verspreiden.